

Hitro naznani tatvino v Kranjsko Goro. Sodišče tudi brž razpošlje svoje ljudi, da tatinskega ptička spet vjemó.

Zasledovalci gredó najpred v Rateče in odtod po glavni cesti proti Fužinam. Kar zapazijo tam zunaj, da vodijo stopinje iz poletnega živinskega hleva semkaj na cesto.

Že nameravajo dalje iti, vendar nekaj se jim zdi sumljivo. Čudno, kdaj bi bil ta človek notri šel! Pred snegom vendar ne! Saj bi bil zmrznil notri.

Podajo se noter. In glej! Rateški malik čepi v živinskem hlevu tresoč se od mraza in strahú pred prebrisanimi zasledovalci. Denar mu odvzemó, njega pa odvedejo k sodišču in v dobro zasluženi zapor.

Po tej britki in nič manj kot častni skušnji Ratečani za goljufnim in tatinskim malikom niso več žalovali.

Ta zanimiv dogodek nas uči, kako se lahko najsvetejša stvar — vera — sprevrne v grdo spako — praznoverje.

Garibaldi.

(Humoreska. — Spisal J. L.)

Leto 1866 je bilo osodno za našo Avstrijo. Na severu in na jugu je bila zapletena v vojsko. Naših vojakov večina je bila odšla na Laško, kjer so se kazali, kakor vselej, hrabre junake in podili pred seboj laško vojsko.

Lahom na strani je vojeval tudi general Garibaldi, čegar slava, drznost in sreča so bile znane daleč tostran laške meje. Z njegovim imenom so plašile matere neutolažljive otroke; in če so kje hoteli kakega rogovileža dovolj krepko označiti, dali so mu priimek »Garibaldi«. Ni čuda torej, da se je pri nas, sosedih Lahov, takoj o začetku vojske, bolj nego preje, rabilo Garibaldijevo ime, da se ž njim takrat niso plašili le otroci, nego tudi odrasli ljudje. Hudomušni ljudje so bili raztrosili vrhu tega laž, da je Garibaldi že prestopil naše meje, povedali so celó dan, kdaj bo prišel v ta ali oni kraj. Poleg tega so ga risali s tako strašnimi barvami, da so naredili iz človeka pošast, kakoršno si moremo misliti le v peklu. Umevno je, da so bili ljudje tu

pa tam preplašeni, da so bojazljivejši, zlasti v samoti živeči kmeti, poskrili svoje prihranjene novce, zapustili celó domača ognjišča.

Strmica je globok jarek blizo mesta I.; v jarku se zbira več studencev v majhen potok, ki se pridružuje po naglem ovinku rečici, po kateri je dobilo mesto svoje ime. Pri potoku je mali mlin, nad njim nizka hišica, hlev in kozolec. Že ime kaže, da je jarek strm, vendar se je pridna roka tudi tu borila za obstanek tako dolgo, da si ga je priborila. Potoku na desno in levo so njive, nad njimi senožeti, gori v rebrih pa pašniki in les. Pri mlinu stoječ ne vidiš več, nego ta strmi, enemu kmetu komaj zadostujoči svet, pa sinje nebo nad njim. Tu bi ostal, kdor hrepeni po samoti, misleč, da je tu sreča doma, ko se človek postavi tje in lahko reče: Vse, kar vidim, je moje, ni ga tu gospoda zunaj mene in Boga, ki čuje nad menoj. In vendar imajo ljudje tudi v tej dolini svoje težnje.

Vroče popoldne je, vroče, da vrana zija. Umolknili so mali pevci v lesu nad

jarkom, skrjanec se več ne dviguje nad strmiškimi njivami, celó prepelica je pozabila svoj veseli: »pet pedi«, videča, kako pada pod srpom ječmen, rž in končno tudi oves. Vročina je premagala vse. Le škržat na košati lipi ni še naveličal se dražiti občutljivih ušes s svojim enoglasnim in neprenehljivim: »žaga, žaga«.

»Tone! saj znaš plezati?« Tako vpraša krepak mož v kozolec vsajajoč kratko ovseno snopje svojega podajalca pod seboj.

Možu, ki to vpraša, vidi se že po zunanosti, po nekoliko boljši, kmečki delavni obleki, po gotovem, samosvestnem vedenju, da je gospodar tu. Še laže je to spoznati iz njegovih kratkih, potrdilo skoraj zahtevajočih besedij.

»Plezati? Primaruha! Rad bi ga poznal, ki mu golobica ni izbrala pregladke bukve, vrana ne previsoke smreke za gnezdo, kakor ni meni. Videti bi ga hotel, ki je prinesel toliko veveric domov, kolikor sem jih jaz. Pa zakaj to vprašate, gospodar?«

Mladenič, ki se tako hvali, je kakor ptič, ki je ravno izletel iz gnezda in ima poleg nežnega perja še tu pa tam negodno dlako. Ruta okoli vratu bi pomenila, da je hlapec, ki zna nabrusiti koso ali srp, toda pokvečeni klobuk brez neobhodno potrebnega cvetličnega šopka svedoči ga za pastirja. Bele spodnje hlače, ki so precej daljše, nego vrhne črne, delale bi ga na videz hlapca, a bose, rujave noge pričujejo, da je še pastir.

»Zakaj vprašam?« nadaljuje oni v kozolcu, »ne slišiš li grdobe na lipi, ki žaga celi ljubi dan brez najkrajšega prenehleja, da sem v nevarnosti oglušiti. Veš dečko, če mi prineseš škržata, dobiš šestico, da si kupiš lahko smodnika za semanji dan, ali kar koli hočeš. Toda

živega mi moraš prinesiti! Bes te plentaj! Zagodel mu jo bom še boljše, kakor jo on meni gode!«

V tej svoji opravičeni jezi ni zapazil očee Strmičan, da se je približal sem mimo hleva krepak mož, noseč čez levo ramo kratek telovnik, desnico pa opirajoč ob težko cepčevo betico. Tone pa prišleca ni bil prezrl; ugledavši pod mehkim, s šopkom temno rudečih cvetlic okrašenim klobukom od solnca ogoreli, okrogli, vedno za smeh pripravljeni obraz, zareži se na tihem tudi on in pokaže v tihi pozdrav dve vrsti kakor slonovina belih zob. Prišlec ni ravno mlad, kajti čas mu je že vtisnil na čelo one črte, kojih ne izpere nobena voda. Pri natančnejšem preiskovanju bi našli pod mehkim klobukom prostor, gol, kakor občinski pašnik, kar svedoči, da ima mož pol stoletja za seboj. Za svoja leta pa si je prihranil mož le precejšnje število muh in ravno je namenjen izpustiti zopet eno. Natakniški na svoj cepec Tonetov klobuk, pomoli ga Strmičanu pod roko, ta pa seže iz navade nazaj, prime klobuk, pritisne ga k snopu in zapazi pomoto še le, ko ga zdrami glasen smeh pod njim.

»Bes te plentaj! Matevž, ta se ti je posrečila, drugokrat me ne boš več ujel. Ti lahko briješ burke, saj nimaš družega dela. Po letu, kadar je doma delo, rogoviliš okoli, po zimi pa se tišiš peči, kakor klòp kože.« S temi besedami je iztresel Strmičan svojo jezo nad nagajivim Matevžem, ki se pa za to niti ne zmeni, dobro vedoč, da mu ne zameri.

»Hi, hi, hi; sem li jaz kriv, da je izrastel pri vas tak plevel? Hi, hi, hi! Kaj tacega pa še ne vem, odkar sem starašina!«

Matevž, v svoji stroki »stric« pri bratu Gašparju, kjer je imel izgovorjen »kot«,

doživel bi bil zelo rad, da bi ga imenovali od kraja vsi za »starašino«; posrečilo pa se mu je to le na pol, namreč pri mladini, dočim so ga stareji vedno le Matevža klicali. Prvi so ga bili veseli, kjerkoli so ga ugledali, kajti dobrih dovtipov in smešnic ni mu manjkalo, zadnji pa ga niso videli radi med svojimi delavci, rekoč, kjer je ta, smejajo se veliko, a malo delajo. Matevž pa je imel pravico do častnega imena »starašina«, ker je bil kot najstarejši vaški fant leto za letom za starašino fantov voljen. Kot tak sprejemal je dečke, pastirje med fante, jemal odkupnino od onih, ki so se odpovedali fantovski zvezi in vstopili v zakon, in delal mir, kadar so nastali v njihovi zvezi prepiri. Starašina ni cenil malo svoje časti. Kadar se je začel kak pastir sramovati pastirskih iger, oglasil se je pri starašini za vsprejem v fantovsko zvezo. Tako oglasilo je ta ali sprejel ali pa zavrgel. Binkoštni ponedeljek popoldne so se zbrali starejši fantje v vaški gostilni. Starašina zbral je novince in prišel ž njimi med nje, kjer je zavzel častno mesto za mizo posadivši novince na desno in levo poleg sebe. Tu se je pilo na račun novincev, starašina je napil vsakemu posebej in ga tako sprejel med fante. S tem je vstopil mladenič v pravice, katerih bi si drugače brez kazni ne bi smel prisvajati. Odslej je smel zahajati v njihovo družbo in v gostilno, ukati in peti v mraku, pušiti tobak, tikati fante, nositi za klobukom šopek in kaznovati one, ki bi se neopravičeni lastili teh in enakih fantovskih predpravil. Tej zvezi je bil glava, kakor vemo, naš starašina, ki se je bahal, da dokler bo on zavzemal to častno mesto, ne bo pretepa med fanti, in orožniki ne bodo odpeljali nikogar iz njih srede. Skoraj z vsemi gospodarji v fari je bil Matevž znan, tudi

s Strmičanom, s katerim sta popevala nekdanj v spomladanskih večerih pesmi, da se je razlegalo čez gore in doline. V teh okoliščinah se Matevžu ni bati, da bi mu Strmičan zameril zaradi te šale, še manj pa Tone, ki bode pristopil prihodnjo pomlad fantovski zvezi in se mora torej učiti že zdaj spoštovati svojega starašino. — Toliko se mi je zdelo potrebno v razjasnjenje častnega Matevževega priimka in njegovega ravnanja.

Strmičan, hoteč navesti govor na kaj pametnega, vpraša Matevža, kaj delajo doma, in če so žito že spravili.

»E, kaj žito!« odgovori Matevž smeje se. »Pri nas so spravili vse, denar, orodje, žito, živino, če ti rečem, vse; ljudje pa so bežali, slišiš, bežali. Jaz pa nisem hotel iti ž njimi, ker so zahtevali, da ne bi tam niti kihnil, niti zakašljaj, tudi se ne zasmel. Milijon tri sto! Kdo pa more to? Jaz že ne!«

»Me li misliš zopet imeti za onega? Ne bo se ti posrečilo! Kam pa bi bili šli?«

»Kam? Tega mi niso povedali. Toliko vem, da se hočejo skriti pred tistim onem, — kako se mu že pravi — skriti, umeš li — skriti se hočejo. Kaj tacega pa še ne vem, odkar sem starašina!«

»Koga pa misliš, da se boje?«

»Koga? Tistega roparja, pasjeglavca, ali kali je. Saj je povedal tisti šepavi berač, kako mu je ime, pa sem pozabil. Že vem. Ime mu je tako, kakor bi kaj gorelo — gori — gori — Polde, da, tako bo: Goripolde. V volovo kožo je zavil, pomisli — v volovo kožo sedaj v tej vročini, in rogova molita mu čez glavo. Iz ust, iz nosa, iz ušes šviga mu zelen plamen — milijon tri sto! Kaj tacega še ne vem, kar sem starašina!«

»Pa ti, starašina, to verjameš? Bes te plentaj! Ha, ha, ha!«

»Verjamem ali ne verjamem, to je vse eno. Šli so vsi, jaz sem zadnji. Sedaj

mu pa grem naproti, temu Poldetu. S to le betico ga bom potipal, da bo tri solnca videl. Vidiš, Ožbalt! dandanes so fantje za nič. Nobeden ne gre z menoj, sam moram nadenj, vidiš, sam. Časih je bilo drugače. Ali se še spominjaš, kako je bilo takrat na večer pred Veliko gospojnico, ko je prišlo jeden in dvajset škricev iz mesta naju dražit? — Ožbalt, za njimi! zavpil sem jaz in zbežali so vsi, kakor zajci tam-le čez tisto njivo, takrat je bila ajda na njej. Drugi dan sva štela gazi — ena in dvajset jih je bilo. Kaj tacega še ne vem, kar sem starašina.»

Matevž se je razvnel pri svojem pripovedovanju in govoril čedalje glasneje. Strmičanu pa to ni bilo po volji, ker se je bal, da bi se Matevževe laži ne slišale v hišo, kjer bi jim morebiti verjeli.

»Tiho, tiho! Pa v hišo mi ne hodi, sicer mi spraviš vse po koncu!«

»Tudi dobro, tudi dobro. Grem pa svojo pot naprej, a videti ga hočem, tega onegá; milijon tri sto, kaj tacega še ne vem, odkar sem starašina!«

Svest si vzvišene svoje naloge, rešiti čast fantov cele fare, odide starašina mimo hleva dalje, Bog vedi kam, v desnici vihteč betico, kot bi bil on edini steber očetnjave naše. Strmičan se sicer smeja za njim na tihem, a zmoten je le toliko, da mu škržat na lipi ni več napoti. Tone ne misli več na obljubljeni šestico, marveč obžaluje, da še ni do dobrega vsprejet med fante, sicer bi bil šel lahko s starašino zdaj, ko so ga zapustili vsi drugi.

~~~~~

Mati Strmičanka ima danes k sreči v kuhinji opravek, sicer bi v ženski svoji radovednosti ne bila preslišala, kaka nevarnost preti Strmici in okolici. Oblečena je na pol praznje, to pa zaradi vnanjih ljudi, ki jih ima v hiši. Potegnélovega Jurija namreč, ki smoli dreto in krpa

tudi tako obutev, katero bi vsak drugi čevljar vrgel med smeti, in Bucevega Jaka, ki dela srajce iz tako močnega hodnika, da bi narejene tudi brez podpore stale na mizi po koncu.

Nadepolni naslednik na Strmici, zdaj še v prtenih hlačicah z eno samo namramnico, zabil je ravno žebelj v blanjo, na kateri iztesujejo navadno ročnike in drugo orodje, ko zarohni nad njim Jurij, češ, da se bode sekira ob žeblju skrhalo. Jurij se je čutil poklicanega za namestnika hišnega gospodarja iz več vzrokov. Ne le, da je mlademu Mihcu krstni boter, bil je tudi od nekdanj že hišni prijatelj pri Strmičanovih in kot tak je dobival vsako leto redno kolone, kadar so tam klali. Bil je tudi razumen in veljaven mož, znal je čitati, če tudi le tiskano in še to le v bohoričici. Imel je lepo navado, da svojih lastnih mislij ni rad izrazil, nego s povdarkom ponavljal to, kar so izrekli drugi, ki so se mu zdeli pametni. Njegova veljavnost v občini segala je tako daleč, da bi bil pred več leti kmalu v občinski odbor voljen, pa takrat je bil premlad, zdaj pa je prestar. Starost mu je prinesla med drugimi slabostimi tudi naduho. Ravno naduhi Jurijevi se ima šestletni Strmičan zahvaliti, da je ostalo takrat pri besedah, ker komaj je zarohnel nad njim, zahropel je že tudi in zakašljal, in to je trajalo saj toliko časa, da je na kaznovanje pozabil, tem rajše, ker dečka ravno potrebuje, da mu bode prinesel iz peči ogelj, s katerim si bo prižgal v čedrci pepel. Pravi tobak namreč je že davno pogorel, on pa ga nima več, in ta presneti Buc iz same varčnosti niti ne kadi, torej mu ga tudi posoditi ne more. Sicer je Jurij najrajše sam hodil po oglje, pa prebrisani Strmičan je uravnal tako, da je oglje preskrbljeval njegov sinko, in se čevljar ni preveč mudil. V drugih hišah

niso tako skrbeli za Jurija, pa saj jih je imel malo več, ker mu jih je večino prevzel mladi Pribil, ki pa ni šival z dreto, nego zbijal z lesenimi žebli. Ta Pribil je bil zaničevanja vreden človek Potegnělu.

Le malo je več gospodarjev, med njimi v prvi vrsti Strmičan, ki se ne dajo prepričati, da lesen žebelj ravno tako dobro drži, kakor dobro osmoljena in večkrat zavozlana dreto. Jurijeva čedrca, katere kratko, s cunjjo ovito cev je ravno vtačnil med zobe — da govorim resnico — med čeljusti, ni ravno vzor čednosti. Iz nje izvabil je glasove tako tužne, tako mile, kakor jih rabijo nekateri sesavci male vrste, kadar so v smrtni nevarnosti. Ni čuda, da se je vzdramil o tej priliki pred hišnim oknom speči, za tako godbo vedno vneti pisani maček in prišel skozi odprto okno v hišo, iskajoč pod klopjo domnevanega godca. Mladi Strmičan je ravno premišljeval, kaj bi počel, da bi se kratkočasil, in bi ga hudi Jurij ne mogel karati. »Maček je naš,« misli si, »z mačkom naredim, kar koli hočem. Da bi le nit imel, pritvesti bi ga hotel, potem pa mi naj uide skozi okno, če more! Škoda pač, da jaz ne morem tam skozi, kaj dostikrat bi se odtegnil kazni. Kako pa dobiti nit, ko jo krojač tako varuje, kakor hudoba zaklad? Z zvijačo bo šlo,« misli si Ožbalt in sede poleg ravno tako tihega, kakor suhega Buca, hoteč izmuzniti pri prvi priliki zaželeno nit. Buc pa ima poleg svojih navadnih tudi to posebno lastnost, da ugane človekove misli v slučaju, kakor je ta. Ko se stegne dečko po debelem klobčiču, misleč, da ga Buc ne opazuje, zbode ga ta v stegno, da mu preide hipoma vse veselje do niti in teče jokaje k materi v kuhinjo, ki je bila ravno skuhala mlečni riž za rokodelca, da bi laže čakala večerje. Pri pogledu v polno

skledo ni čuda, da je postal nagajivec ravno tako hitro lačen, kakor je pozabil prestano bolečino.

»Tiho bodi,« tolaži ga mati, »dobil boš, kar bo ostalo.«

Mati nese jed v hišo na mizo, za njo gre mladi Strmičan, in da je število polno, pridruži se jima tudi domači kocasti pes. Oče Strmičan bi bil zeló nevoljen, če bi ga mati prezrla pri taki priliki, kakor je ravno danes. Mati to dobro vé, zato zakliče skozi odprto okno: »Ali slišiš, ti, zdaj pa le!«

Besedica »ti« je bila navadni nagovor zakonske dvojice v Strmici; to pa iz tega uzroka, ker se je materi prenerodno zdelo, klicati moža s krstnim imenom Ožbalt, njemu pa preveč zamudno reči jej Maruša.

Oče Ožbalt, ki je še vedno vsajal snopje v kozolec pred hišo, pride takoj na prvi poklic v hišo ter prisede k mizi. Jurij naredi še nekoliko šivov, potem pa prisede. Tudi Buc zameni šivanko za žlico.

Prične se pogovor: Hišni gospodar jadikuje, da je oves lahek, čevljar, da ga hudobni Pribil povsodi obrekuje, krojač, da je danes že tri šivanke zlomil, kar mu škodoželjni mladi Strmičan iz tehtnega vzroka privoši. Zadnji se je bil splazil za peč, da bi od tam z višine opazoval, kako se bode vsebina sklede na mizi zmanjševala. V srcu se togoti nad suhim Bucom, ker se mu tako mudi, da vselej dvakrat iz sklede zajme, dočim ostala dva enkrat žlici izprazneta. Mati kot skromna kuharica ni prisedla, ampak je snažila in spravljala sem ter tje po hiši, kar najboljje pristoja dobri gospodinji. Manj skromna kakor v ječi pa je v besedah, ker sega vedno med pogovor možakov, kazaje svojo radovednost nad vsem, kar se godi blizu ali daleč.

»Hudo je dandanes na svetu, res hudo,« méni čevljar. »Pa saj ni čuda, saj je cer-

kovnik letos ob koledovanju zapisal na vrata dve šestici.«

»Kako je to, dve šestici?« vpraša krojač, ki je prvič prenehal in svojo suho brado na leseno žlico opiral.

Čevljar potegne s smolnato dlanjo preko ust, pogleda pomenljivo po hiši, češ, da nihče nepoklican tega ne sme slišati, kar bode sedaj povedal: »Letos pišemo 1866, tedaj sta na koncu dve šestici. Stoletna pratika pa tako govori: Kadar bode dve trojki, takrat bo hudo, kadar bode dve šestici, bo še huje in kadar bode dve devetici, bo najhuje, tako hudo, da bo le ta ostal, ki bo imel železno glavo. Prepričan sem, da je to res: 33. leta umrli so mi namreč oče in jaz sem moral iti služiti, to je bilo hudo, zares hudo. Letos zopet je menda krvava vojska. Dva kralja sta se dogovorila, da hočeta našega cesarja napasti. Pravijo, da si je Pjemontezar to domislil, drugemu pa ne vem, kako se pravi.

»Slišal sem, da mu je Prajz ime,« pomaga mu Buc in seže prav globoko v skledo.

Čevljar je ravno ponavljal čudno ime, ki ga ni niti v stoletni pratiki, ko zastoka na peči mladi Ožbalt, rekoč: »Mati, saj ne bo nič ostalo!«

To spravi vse v zadrego. Možje položé žlice pred se, mati Maruša pa pomoli glavo skozi odprto okno ven, da bi nihče ne zapazil rudečice, ki jo je polila. Najprej se ohrabri oče Ožbalt.

»Zakaj pa piše cerkovnik take številke, ki prinesó nesrečo? Če bi znal jaz pisati, svoj živ dan bi ne pisal takih!«

»Modra je ta beseda,« potrdi čevljar, »pa pomagaj si; če ti jih zapiše, pa so zapisane in vojska je tu.«

»Pa v naše kraje ne bodo prišli?« vpraša mati Maruša, ki je tudi skoraj pozabila neprijetni dogodek s čmernim sinčkom.

»Jaz bi tudi mislil, da jih ne bo sem, saj to bi bilo kaj neprijetno sedaj, ko je čas žetve. Vedi Bog, kako daleč so še,« tolaži krojač sebe in druge.

Strmičanu pride sicer na misel, kar je malo poprej pravil burkasti Matevž, a ne črhne niti besedice o tem, boječ se, da bi s tem sebi na škodo rokodelca odvrnil od dela.

»Veste, kdo pride?« vpraša Strmičanka, gledaje skozi okno proti potoku.

»Kdo?« Vprašajo vsi.

»Brenkeljček.«

»To je tisti prevzetni berač, ki pravi, da je v Strmici povsod klanec razun na mizi in da hodimo od nas po lestvi k maši,« opomni gospodar.

»Tisti,« oglasi se čevljar, »ki po zimi brenklja na desko in poje zraven:

»Miška v kot, miška v kot,
Mačka na sredo!«

»Tisti, ki pravi, da smo krojači v sorodu s kozlom.«

Vsak vé povedati kaj o Brenkeljčku, a kaj dobrega nihče. Tem odločneje ga vzame Strmičanka v varstvo. »Jaz pa toliko povem, da je Brenkeljček res poln muh, kaj dobrega pa vendar rad stori, če ga kdo prosi. Ko je bil ta-le Ožbaltek leto star, zvrnil je bil ponev vročega masla po sebi. Takrat bi bil deček gotovo umrl, ko ne bi bil slučajno prišel Brenkeljček in mu ogenj izvlekel. Tudi danes ga potrebujem. Večji prešič je nekaj časa sem klavern in neče jesti. Brez dvoma mu je kdo vročil. Mislila sem že, če bi bil Brenkeljček tu, on bi mu zagovoril. Zato prosim, naj ga nihče ne vžali. Včasih se mu sicer sme reči, karkoli pride človeku na misel, včasih pa je tenak, kakor kupljena nit in zgine, kakor kafra.«

»Mislim, da ta čas ga je mnogo za jeden krajcar, prevzeten je le po zimi, kadar tolče na brenkelj.« (Dalje.)

časa in denarja, ki si ga potrosil v mestu, če ne veš pomoči. Tako. Skoro sva gori. Zdaj stôri, kar veš!»

Zopet stopata dalje. Ko stojita pred hišo, Gregor še deje preteče:

»In to ti rečem, ne poskušaj ničesar. Če ne veš, kaj je Leni, povej précej! Če mora umreti, naj umrè brez tvojih zdravil. Slepiti ni treba nikogar. Tako, da boš vedel. In zdaj pojdi! Čas je.«

Valentin ga pogleda osupel. Malone vprašal bi ga, zakaj je toli v skrbeh za Leno, on, ki se sicer ne briga za nobenega človeka. Da je v skrbeh, o tem

mu priča vse govorjenje; iz vsake besede, naj zveni še tako trdo in osorno, čuti je strah. Čudno se mora goditi v bratovi duši, da je premagal svoje sovražstvo in ga prišel klicat v taki noči zaradi tujega človeka.

Vendar, kaj je njemu do tega, zakaj ga je klical Gregor?

Tu notri je bolnica, bolna morda na smrt; njegova dolžnost je, da otme življenje, ako ni prepozno. Druzega opravičila nima tu.

Pritisne torej na kljuko in veli: »Vstopiva torej!« (Dalje.)

Garibaldi.

(Humoreska. — Spisal J. L.)

(Dalje.)

Brenkeljček je res nenavadna beraška prikazen. Majhen je in tanek, kakor deček pri dvanajstih letih. Po zimi ga je še nekaj videti, ko nosi pod širokim, zelenim plaščem sê strunami navlečen »prekelj«, a po letu, ko nima niti plašča, niti priproste svoje godbe, podoben je oskubenemu ptiču. Po obrazu ni da bi dejal star, pomnijo ga pa še stari vedno enakega. Neka posebnost so tudi njegova usta, ki segajo od enega ušesa do drugzega. Niti ušesa niso pri njem navadna, ampak čez mero velika in od glave proč moleča.

Poleg svojih telesnih posebnostij ima pa Brenkeljček tudi svoje posebne navade. Kolikorkrat izpregovori, tolikokrat zbode z dobro namerjeno puščico svojega poslušalca. Govori pa, kakor slavni Ovid, le v verzih, bolj ali manj srečnih.

Vstopivši v Strmičanovo hišo, ne ostane pri vratih, niti ne moli »za duše v vicah«,

kakor to delajo drugi berači. Po kratkem pozdravu: »dober dan, popoldan«, hodi brezbrizno po hiši, kakor bi bil za danes on tu gospodar, in išče prilike skazati se s kakim zbadljivim dovtipom. Ko vidi, da vsi trdovratno molčé, ugrabi mačka, stisne ga pod pazduho in renči, kakor medved, kajti vse živali znal je posnemati po glasu. Tudi maček naznanja z jeznimi, zategnenimi glasovi, ki se čudno vjemajo z beračevim basom, da mu je pod pazduho pretesno. Tako izvabi Brenkeljček višje in nižje glasove, kakoršnih ravno potrebuje za dvospev. Ko pa hoče izvabiti iz mačka najvišji glas in ga zato prav krepko stisne, pokazi se mačku glas, da ne zacvili, temveč srdito pihne, zraven pa z ostrimi kremplji opraska berača, potem pa se mu izvije in skoči skozi odprto okno, od koder je bil prišel. Nastane glasen smeh, v katerem pa zopet napade nadušljivega Potegnela kašelj, da se mora prijeti za klop. To priliko po-

rabi Brenkeljček, da mu bije s pestjo po hrbtu, kakor bi bobnal, rekoč: »Dajmo Potegnela, kost mu je zaletela.« Pes, sluteč, da je tu kak pretep ali napad, a ne vedé, komu je treba pomagati, zaganja se jezen zdaj v čevljarja, zdaj v berača; konec temu smešnemu prizoru je, da prav krepko ugrizne burkastega berača v suho hedro.

Mlademu Ozbaltku je Brenkeljček zelo po volji, ker ni veliko večji od njega, še bolj pa mu je zato všeč, ker zna tako dobro dražiti žival. Pozabljen je učinek krojačeve šivanke, pozabljeni so tudi pričakovani ostanki na mizi, hitro se pridruži beraču.

»Sta te li izučila pes in maček, boš li še dalje tako otročji?« vpraša ga Strmičan.

»Dokler bo bob v stročji, bom jaz ostal otročji,« odreže se Brenkeljček.

»Si li že kaj slišal o vojski?« vpraša mati Maruša, hoteča pričeti pametno govorico.

»Če bi si bil ušesa tišal, bil bi tudi streljanje slišal.«

»Kje si slišal streljanje?« vpraša čevljar preplašen.

»Povej, če res kaj veš, pa pusti burke, saj ni predpust!« svetuje Buc.

»Mislite, da je res kaj slišal?« opomni Strmičan neveren.

Kdor bi sedaj Brenkeljčku gledal v obraz, zapazil bi pač notranji boj, ki se vrši v njegovi glavi. Dasi zelo majhen, ima vendar tudi on dve strani, namreč dobro in slabo. Obrnen v peč, kakor bi kaj poslušal, domisli si, da je danes našel več hiš popolnem praznih; izvedel je tudi, da so zbežali pred Garibaldijem, ki ima priti to noč v ta kraj in se hoče napiti tople človeške krvi, požigati in moriti. »Tudi tu niso tako mirni, kakor se hočejo hliniti, sicer bi me ne izpraševali tako zvedavo. Pri Strmičanovih

sem sicer večkrat prenočil, pa Strmičan bi mi bil lahko bolje postregel, kakor mi je, njemu ne škodi, če ga malo zbegam, če prenoči eno noč pod nebom, sicer bi morebiti res mislil, da je cesar tu v Strmici. Strmičanka je sicer malo boljših rok, kakor nje mož, toda kosa slanine pa le še nikdar ni imela za mojo malho. Tudi njej ne bo škodil nočni zrak v gorovju. Ta smolar Potegnelov mi pa tudi ni na srce prirastel. Nadušljiv je sicer in star, pa vsako reč hoče bolje vedeti kakor jaz; veselilo bi me, dokazati mu, da sem mu kos. In ta šmentani Buc, ki je skop, da bi vragu ne posodil konopca, če bi se hotel obešiti, nanj imam posebno piko že od takrat, ko me je tako neusmiljeno zbedel tu sem.« Te misli so se naglo podile v Brenkeljčkovi glavi. Ko bi ga bil pogledal naš kmečki »spiritist« Buc, izvestno bi bil uganil njegove misli. Ta duševni boj, v katerem, kakor vidimo, je dobra stran podlegla slabi, trajal je le trenotek, po katerem privleče Brenkeljček pomečkano pismo iz malhe in je dá gospodinji, rekoč: »Meni bi takó ne verjeli, berite raje to-le pismo, pa se bodele prepričali, kakošna nevarnost vam preti nocoj.«

Strmičanka pazljivo odvija list, iskaje v njem nevarnosti, pa ne najde drugega v njem, nego čačke, njej neumljive. Vprašaje upre svoje oči v široka beračeva usta. Že hoče nekaj reči, pa se premisli in dá pismo Strmičanu, ki je pogleda, zagodrnja nekaj neumljivega, kakor imajo navado v pisarnah, tam se je bil namreč tega godrnjanja naučil in je je rabil ob važnih prilikah. Spiritist Buc vedoč, da pride on na vrsto, hiti šivati, kot bi slo za stavo, češ, morebiti mi Strmičan le prizanese s pismom, a sedaj se je motil. Strmičan držeč je nekaj časa narobe pred seboj,

potisne je po mizi, da obstane pred Bucem. Bistroumni krojač pa je pripravljen tudi na ta slučaj. Ravno o pravem času kihne, in sapa odnese beračevo pismo kakor nalašč pred čevljarja na klop.

Jurij natakne sedaj prav počasi očala na nos, drži pismo, kolikor najdalje more od sebe, hipoma pa ga posili kašelji, da komaj še izgovori: »Na, na, Brenkeljček, pa beri ti, jaz imam naduho« in res prične kašljati, a takrat prisiljeno.

»Bistre glavice ve! kako bi krasile zelnik! No, pa sem rajše tiho.« Prejemši pismo, postavi se pred Strmičana in bere: »Spominjate se, da sem Vam dal lani po božiču za 42 krajcarjev strun — — — je li tako?«

»Že mora biti!«, oglesi se čevljar.

»Kdaj si mi dal 42 krajcarjev?« vpraša Strmičan jezen.

»Čevljar je rekel, da mora biti tako, pa ni tako, vsi veste, da ni tako.«

»Ni ne tako!« povdarja čevljar. »Beri tako, kakor je, o denarju pa molči!«

Brenkeljček godrnja nekaj, česar pa nihče ne ume; nedvomno pa je s tem hotel izraziti sklep, nalagati je, ker rešnice nečejo verjeti; gledaje v pismo bere: »Ljubi prijatelj! Strašno novico ti naznanjam. Garibaldi je tukaj. Gorjé nam! Vse beži, kar more. On pa dere naprej, požiga, mori in žre. Izvedel sem, da tam pusti vse pri miru, kjer mu dajo jesti dovolj in ga sprimejo z belo zastavo. To ti pišem, da se tudi ti rešiš, ali pa da rešiš katerega izmed svojih prijateljev. Sedaj lomasti naravnost proti mestu I., katero bo zažgal, razdejal. Gotovo pride mimo vas, če še ni prišel. To ti pišem Tvoj prijatelj.« Tako je čital Brenkeljček.

Krojač skoči po koncu; nataknišči na glavo klobuk, hoče oditi.

»Kam pa, kam?« vprašajo ga vsi.

»V mestni štacuni sem v nedeljo pustil en motek nitij za 12 krajcarjev, dasi sem ga plačal. Jaz bedak nisem vedel, da bo nocoj pogorelo mesto z motkom vred. Tje moram.«

»Počakaj vender, da vam vse povem«, reče berač in mu zastopi vrata.

»Kdo pa bo zažgal?« vpraša gospodar.

»Garibaldi!« reče berač.

Strmičan se spomni, da je nekako tako govoril malo preje muhasti »starašina«. Poskuša še enkrat pomiriti boječe z besedami: »Kaj nam mari mesto, da le nas pusti pri miru! Tistih 12 krajcarjev bi že jaz utrpel, če ostane krojač pri delu.«

Te besede utolažijo Buca in vsede se.

»In sedaj, če hočete rešiti sebe in hišo in živino, storite, kar pravi moj prijatelj. Napravite mu večerjo in obe site zastavo. Razumete, za Garibaldija!«

»I kdaj pa pride?« vpraša gospodar, »saj tega ni v pismu.«

»Tega ni v pismu? Pa jaz vem. Nocoj pride, nocoj; kdaj pa, kot nocoj? Zato le nocoj večerjo in zastavo! Ali mislite, da gre Garibaldi kot polž tu gori po Strmici? Garibaldi dere, ali slišite? dere! In sedaj je že blizu. Nocoj pride, nocoj! In tukaj hoče imeti večerjo, tukaj.«

»Kaj! pri nas večerjo?« vzklikne prestrašena gospodinja.

»Laže se, laže!« kliče Buc.

»Lažem?« vpije Brenkeljček. »Na! pa ti beri, šmentani me-e-e! Naj bere, kdor hoče, jaz ne; Buc pravi, da lažem.«

»Tiho, tiho!« tolaži gospodinja. »Vi se lahko kregate, jaz pa moram večerjo pripraviti za Kolapardija. Kaj pa naj skuham?«

»Zaradi gospodinje vam povem, sicer bi ne. — Skledo češpljeve kaše in kos slanine, tako velik, kakor beraška malha.

Kadar bo večerja pripravljena, obesi naj se iz podstrešja ven bela zastava. Krščen človek ne sme biti v hiši. Tako hoče Garibaldi, da veste.«

»Laže se, laže!« vpije Buc. »Kako more vedeti on, kakšno večerjo hoče imeti ta zverina, saj je ni videl.«

»Jaz Garibaldija nisem videl? Le čakaj, ti duša krojaška! Ko bo noč, dobim ga in mu povem, da tebe mora poiskati.«

To rekši se Brenkeljček obrne proti vratom, kakor bi bil jezen in hotel oditi.

Gospodinja pa ga prime za roko in ustavi: »Kdo pa je ta Kolapardi?«

»Karapaldi se reče po črkah«, dovoljuje si popraviti Potegnelov.

Tu se postavi Brenkeljček moško ter začne: »Garibaldi je le za polovico človek, druga polovica je volkova. Po vsaki izgovorjeni besedi tudi zatuli, kakor volk. Vsi se ga bojé, celó ‚Pijemontezarski‘ kralj se mu umakne s pota, dasi ga ima v službi. Lase ima debele, kakor ajdova slama, gleda srpo, kakor ris, kosmat je po celem telesu in namestu nohtov ima zakrivljene kremplje. Koder hodi, mori in požiga. Danes je tu, jutri zopet kje daleč.«

Od strahu se stiska mladi Ozbalt v materino krilo, čevljar sega v svojo skrinjico po »Kolomanov blagoslov«, pred katerim bežé hudi duhovi, še celó hrabremu Bucu stojé zdaj lasje po koncu kakor ježu bodala, edini gospodar Strmičan ne kaže strahú. Morebiti zaupa še »starašinu« in njegovi betici, morebiti sebi, ki jih je nekđaj jedenindvajset zapodil v beg. Brenkeljček nadaljuje:

»Poznam sicer Garibaldija, ali nevarnosti od vaše hiše ne bi mogel odvrniti. Garibaldi je laška zver. Ali mislite, da so tam taki ljudje, kakor tukaj? Laški

kralj ne jemlje kakega psička v službo; ako bi mu ne pripravili večerje, kakor jo zahteva, gorjé vam. Hišo bo zažgal, živino podavil in če človeka ujame, izpil mu bo kri. Sedaj pa že veste, če hočete. Jaz pa grem.«

»Še samo besedo!« ustavlja ga gospodinja. »Kam pa naj denem večerjo?«

»Skleda češpljeve kaše mora stati z nočjo vred na mizi, poleg nje ena sama žlica. Na voglu mize mora biti kos slanine tako-le velik.« Berač položi svojo malho na belo javorjevo mizo, pa jo obriše s potezami, katere naredi njegovega palca nohet na mizi.

»Kako pa pravi o zastavi?« vpraša Strmičan, ki je sedaj začenjaj verjeti beraču.

»Krojač naj odreže kos praznega platna, dovolj velik za srajco in hlače. Ta naj vihra s podstrešja na sprednji strani hiše, kadar bo večerja na mizi.« To rekši odide in neče čakati, da bi mu prinesli kaj za njegovo poročilo.

Zunaj hiše se mu ne mudi, kakor bi to bilo soditi po njegovih prejšnjih besedah. Leno korači v breg nasproti hiši, kmalu ga zakrije grmovje, med katerim položi svoje šibko telo na mah in je pripravljen pasti svoje oči nad zmešnjavami, katere je pouzročil v Strmici.

Po Brenkeljčkovem odhodu je bilo pri Strmičanovih nekaj časa takó, kakor v državi brez vlade. Vsak je mislil le na lastno korist, naj bo z drugimi karkoli hoče. Vsak dajal je nasvete, ki bi le njemu ugajali. To velja zlasti o čevljarju in krojaču.

Čitatelj, kateremu se zdé beračeve laži vendar le predebele, naj pomisli, kaj je strah pred sovražnikom ob vojskinem času.

(Konec.)

In potem prestane; dosti in pridno je delal za danes. Tema se dela po kovačnici; solnce zahaja; ogenj na ognjišču je dogorel. Gregor sleče svoj predpasnik, odviha rokave in zapusti kovačnico. Odprta je stala, Bog vé, kako dolgo; danes jo zaklene. Dobro mu dé, da sploh more zaklepati kaj — tuje svojine že dolgo ni bilo v njej. Dosti je tudi zdaj ni, ali Gregor je zadovoljen. Nihče ne more

reči, da ni storil svoje dolžnosti, in čudno — danes čuti, da sme vsakomur moški pogledati v obraz, ne pa povešati glave in hoditi po stranskih potih, kjer ga nihče ne vidi.

In to je dobro: ali hudo je potikati se po samini in bežati od ljudij, kakor tat, ki nosi hudobne naklepe v duši! —

(Konec.)

Garibaldi.

(Humoreska. — Spisal J. L.)

(Konec.)

Tej zmedi se oglasi Strmičan, rekoč: »Kdor je v moji hiši in v moji službi, poslušaj naj moj glas! Najprej vas vprašam, ali se vam zdi resnica vse to, kar je Brenkeljček govoril?«

Rokodelca molčita videča, da morata slušati, ne pa velevati. Namestu njiju se oglasi gospodinja: »Tak človek, ki je prebredel pol sveta, ki zna brati, pisati in kaj še vse — saj je menda veliko let hodil v šolo — mora več vedeti, kakor nas eden, ki komaj edenkrat na teden pride med ljudi.«

Potegnólov se je udal osodi in pritrjuje materi, bodisi, ker nima samostojnih mislij, ali zaradi prihodnjih kolin.

Krojač opozoruje, da vojska res ni daleč, in je torej mogoče, da se je približala.

»Zakaj pa prinašajo to vest ravno taki muhasti ljudje, kakor Brenkeljček in, starašina?«

Čevljar, zaslišavši modro besedo Strmičanovo, poprime se je hlastno: »Zakaj, zakaj prav Brenkeljček, ki je ves pasji, le čevlje ima kravje?«

Morebiti bi bila šla Brenkeljčkova večerja po vodi, kajti možje postali so zopet nezaupni, ko bi ne bila Strmičanka stopila z odločilno besedo med nestanovitne može z besedami: »Brenkeljček

bodi ali kravji ali pasji, jaz se nisem primožila v Strmico, da bi me tu razmesarili in spekli. Če ste previdni možje, poskrijte, kar se dá poskriti, svoje zdrave kože pa odnesite pred nočjo na varen kraj, zunaj te strehe!«

»Pametna je ta beseda!« reče krojač, »jaz bežim takoj!«

»Stoj Buc!« kliče čevljar, »jaz hodim počasi, moram naprej.«

»Počakajta no!« oglasi se hišni gospodar. »Samega me ne bodeta pustila v nevarnosti! Ako že mora biti tako, tedaj pospravimo, kar je vrednostnega, v klet, mi pa bežimo tja gori v pašnik v »trnjevi grad«, kamor nam nihče ne more slediti.«

Skleneno, storjeno. Strmičan in čevljar nosita v klet skrinje, obleko, živež, orodje, sploh vse, kar ima le kaj vrednosti. Vse to zasujeta s peskom; vrata nad klétjo pa dobro zabijeta. Mojster Buc, kot dober pešec, dobil je drugo nalogo. Šel je na pašo, kamor je bil Tone med tem odgnal živino past, z naročilom, naj nocoj ne goni živine domov, ampak prenoči ž njo v gostem smrečju pod vrhom. Skrbna gospodinja dala mu je pri odhodu tudi skorjo kruha za svojo ljubljenko »lisko«, najlepšo kravo, ki je dobivala enak poboljšek

vsak večer iz njenih rok. Potem odreže kos slanine po meri, katero je berač narisal na mizo, seveda, raje obilo, nego pičlo, in sicer iz srede, kjer je najdebelejša. Tudi naročena češpljeva kaša je kmalu gotova in se hladi na mizi iz sklede tako velike, da bi se iz nje ne najedel le Garibaldi, nego morebiti vsa njegova telesna straža.

Ko se vrne mojster Buc, odreže od praznega platna za srajco in hlače zadostujoči kos, pridevši na gospodarjev ukaz še nekaj več za vse slučaje. Zastavo pribije Strmičan na palico.

Vse je pripravljeno za odhod, treba le še pomoliti zastavo iz podstrešja. To nalogo dobi krojač, ki mora take reči najbolje umeti. Mislil je, da je to malenkostno delo, zato se niti ni upiral. Na podstrešju pa se prepriča, da mora biti palica pribita, sicer omahne pod težo močnega platna. V celi hiši ne najde več žebnja, vse so poskrili. Iz hiše pa so že vsi odšli, in zunaj se že mrači. Krojač vihra po stopnjicah gori in doli iskajoč potrebnega žebnja, da bi pribil palico, ker tako ne sme ostati, kakor je, da bi zastava visela na pažnicah, kakor zagrinjalo na oknu.

Strmičan, prej najdlje neverjeten, priden je zdaj najbolj pri preseljevanju. Videti je, kakor bi bil napihnen, kajti vse žepe ima natlačene z različnimi papirji. Strmičanovi gospodarji so imeli od nekdanj lepo lastnost, da so skrbno spravljali vse papirje, kar so jih donesli sluge od različnih uradov, in teh se nabere v par stoletjih lepo število. Teh ni bil zakopal Strmičan, morebiti zato ne, ker se je malo poprej bil prepričal, koliko učini en sam tak papir, kaj še le tolika množina!

Strmičanka je nesla celó postelj seboj, češ, da ne bode treba spati na golih tleh, in da ne bi padla po noči rosa na mladega Ozbaltka, in bi ne bil potem svoj živ dan pegast. Nadejala se je, da bode kateri moških, zlasti »on« toliko vljuden, da jej bo odvzel vsaj del bremena.

Čevljar je nosil svojo skrinjico z orodjem, nad njo pa lepo število na vrvi nabranih kopit. On namreč ni hotel spraviti svojega imetja v klet, kakor mu je bil svetoval gospodar, rekoč:

da s svojim premoženjem sme vsakdo gospodariti po svoji volji, da je to orodje njegovo edino in vse premoženje, torej se noče ločiti od njega tudi v tej sili.

Napotivši se v rebro, ozre se nazaj Strmičan, vodnik selilcem. Prepričati se hoče, je-li krojač obesil zastavo. Misleč, da mora ta drugače viseti, da bode vidna že od daleč, opozori krojača s krepkim glasom. Krojač pa hiti zaman po stopnjicah gori in doli še vedno iskajoč žebnja. Konečno naznani iz podstrešja svojo zadrego zaradi žebnja, na kar se gospodar raztogoti in hoče v hišo nazaj, da bi sam pribil zastavo.

Brenkeljček se trese od zatajevanja glasnega smeha, videč smešne selilce in krojača v zadregi. Bodisi iz usmiljenja do zadnjega ali iz kakega drugega vzroka, naredi splošni zmešnjavi hiter konec s tem, da dene roki pred usta in zakriči zamolklo, da je slišati, kakor bi prihajal glas iz daljave: »Garibaldi, bu-bu-bu!«

Ko Buc to sliši, ne misli več na zastavo, ampak premeri s krojaškimi skoki stopnjice navzdol in steče za Strmičanovimi, ki so se tudi podali v tek. Kmalu je krojač pretekel vse. Strmičanka je vsled težkega bremena najzadnja. Ob korenine iz tal moleče se izpodtakne in pade. Sedaj še le se spomni Strmičan svoje dolžnosti, da pomaga ženi na noge in jej odvzame del bremena. Zadnji čas je za to, kajti iz doline se sliši zopet zategnen glas: »Garibaldi, bu-bu-bu!« To dá vsem novo moč, da hité navzgor v pašnik.

Strmičan se ustavi blizu vrha, na ozki ravnini. V krogu so zasajena bukova drevesa, mlada še in šibka, kajti trnje, češmin, mačeha in robidovje, ki ja obkrožajo na debelo, ne dajó jim duška, da bi se mogla okrepiti. Sredi tega živega plotú je goljava dovolj prostorna za malo čedo.

Tu začne ponosno Strmičan: »To je »trnjevi grad«, kateri je zasadil pred nekaj leti pastir; vanj je gonil živino, kadar so je nadlegovale muhe in je hotela bezljati. Sredi širokega trnjevega plotú se nam ni nikogar bati. Tu mora biti ozek vhod. Joj meni! zarašen je. Živ krst ne more skozi! Kako pridemo sedaj noter?«

Ko tako stojé in premišljujejo, kako bi se prehodil za moža visoki in najmanj toliko široki trnjevi plot, stavi bistroumni Buc sledeči predlog: »Skozi trnje ne moremo, pod njim tudi ne, tedaj ostaja le še ena pot, namreč čezenj. Šibko bukovo drevo sredi trnja dá se potegniti sem ven. Tega se eden oprime, drugi pa ga držé tako dolgo, da našteje tri. Takrat ga izpusté, da drevo zamahne na notranjo stran, kjer se spusti dotični z zdravo kožo na tla.«

Krojačev predlog je vsprejet. Ne vé se prav, zakaj se nihče ni protivil njegovi zahtevi, da bo on prvi šel po zračni poti v grad, morebiti zato ne, da bi se prepričali preje o rabljivosti krojačeve iznajdbe, ne misleč na to, da zadnji zračni popotnik ne bo imel nikogar, ki bi mu pomagal upogniti drevo.

Previdni Buc, kateremu je vse eno, ali zadnjemu nikdo ali Garibaldi sam pomaga upogibati drevo, oklene se ga takoj, ko so je potegnili k sebi. »Kadar bom naštel tri, izpustita!« veli Strmičanu in Potegnélu.

Krojač prične šteti: »ena, dve — stojta! Strmičan, povedite sedaj za trdno, hočete-li odškodovati me za motek nitij? Zadnji čas je, sicerjane pustim izgoreti.«

»Če bi bil zastavo prav obesil, gotovo, tako pa ne!«

»Tedaj grem pa ponjo«, reče krojač, stopivši korak nazaj.

»Grem pa jaz naprej«, méni Potegnélov.

Ko krojač to sliši, skoči bliskoma na svoje prejšnje mesto. Posrečilo se mu ni prisiliti Strmičana, da bi obljubil. Sedaj si misli: če se prvi poskus ponese, prideta na vrsto Strmičan in njegova žena, in sam bi bil v nevarnosti ostati kot zadnji zunaj. »Torej, kadar naštejem tri: ena, dve« . . . iz doline se sliši glas: »Garibaldi, bu-bu-bu!«

Strmičan in Potegnélov izpustita prestrašena vrh in Buc se maje na drevesu sem in tje, kajti iz strahú pred Garibaldijem je pozabil izpustiti se o pravem času na tla. Drevo se konečno popolnoma ustavi, Buc pa se ga oklepa, boječe zroč trnjevi plot pod seboj. Ujet je. Sreča zanj, da je mogel sestiti na močno vejo.

Potegnélu ni bilo namenjeno gledati smešno ujetega krojača. Ko mu je bil

udaril iz doline Garibaldijev glas na uho, izpustil je vrh, ne čakaje, da bi bil krojač naštel tri, sam pa se skloni k tlem na tistem mestu, kjer je bil po gospodarjevi trditvi nekdanj vhod, ter rije pogumno naprej, ne mené se za praske, katere mu je zadalo trnje. Vsled strahú in trdne volje je bil prišel tako daleč, da je bil skrnil celo telo v trnje, le suhi bedri sta še moléli ven.

Strmičan se že veseli, da bo hrabri čevljar njegovima polovicama brez dolgih priprav in brez denarnih zahtev priredil pot skozi trnje. »Si li že skozi?« vpraša Potegnéla.

»Ne morem, vse je zaman!«

»Poskusi vendar, morebiti le gré«, daje mu Strmičan poguma.

»Vse zastonj«, zastoka Jurij, »potegnita me nazaj!«

Strmiška močnejša zakonska polovica prime desno, lepša pa levo bedro, združena enota pa vleče čevljarja, ki pa stoče in prosi: »Pustita, pustita! nazaj ne gré. Raje počakam tu, naj se zgodi, karkoli hoče.« Torej ne naprej, ne nazaj, ujet je tudi ta.

Potrto stoji Strmičan pred »trnjevim gradom«, premišljuječ, kaj je treba storiti; mati pa teši jokajočega Ožbaltka, ko se zopet zasliši iz doline glas: »Garibaldi, bu-bu-bu!« V tem strahu vrže mati plevnico na trnje, naprej pa odejo ter naredi tako zaželeno pot v ograjo. Strmičan pomaga njej in sinčku, sam pa pride brez velikega truda za njima; a iz previdnosti podira pot za seboj, trgajoč s trnja kose nekdanje postelje.

Bucu, to videvšemu, izgine zadnje upanje, da bi se rešil z drevesa, na katerem je ujet, in huduje se nad materjo, zakaj ni položila plevnice pod njegovo drevo, da bi bil tudi on sedaj lahko na varnem.

Noč je razprostrla temno svoje krilo tudi čez Strmico. Tam gori pod košatimi smrekami je bila polegla živina k počitku, pri njej bedi Tone. — V trnjevem gradu čujeta Strmičan in Strmičanka poleg sinčka, ki je naslonil trudno glavico materi v naročje in trdno spal. Morebiti je sanjal o pošastnem Garibaldiju, morebiti o svoji prihodnji moči, s

katero bode ugnal drzneža na kozji otok. Buc se je majal na šibkem drevesu in vzdihoval po rešitvi, Potegnéllov Jurij je stokal v trnju.

Prvi je obžaloval, da ni bil šel v mesto po štrenico, katero mu povrniti se je gospodar skesal, zadnji pa je tako dolgo moledoval gospodinjo, da mu je obljubila, odškodovati ga za njegovo najlepšo obleko pri prvi priliki.

Brenkeljček je bil nehal posnemati Garibaldija, pred katerega imenom je vse zbežalo. Vzravnavši svoje male ude, kolikor najvišje je bilo mogoče, natakne na glavo strgan svoj klobuk ponosno, kakor kralj, ko mu denejo krono na glavo. »Nocoj ni Brenkeljčka«, godrnja berač zadovoljen, »nocoj sem Strmičan, gospodar in kralj v tem jarku. Take pa še nisem doživel! Za vse to se imam zahvaliti svoji mali buči in pa pismu, s katerim me oderuški kupec tirja za borih dvainštirideset krajcarjev, ki sem mu je menda dolžan za strune. Današnja moja je pač boljša od koledovanja. Če takrat ne nategneš strun, ne pojó; če je pa nategneš, popokajo. Tega seveda kupec ne jemlje v račun.«

Med takim in enakim godrnjanjem pride Brenkeljček pred Strmičanovo hišo. »Vse je odprto, kakor se spodobi meni, Garibaldiju. Spodobilo bi se sicer tudi, da bi mi prišel hišni gospodar vsaj do praga naproti, da bi me vpeljal v svojo hišo z lučjo v roki, kajti tēma je; pa bodem si že napravil luč, če je le vse drugo v redu.« V redu pa je bilo gotovo vse, ker Brenkeljček se je dolgo mudil v prijazni hiši. Okoli polunoči pride zadovoljen iz hiše z belo zastavo v roki in se napoti tje ob potoku iz Strmice.

A zdelo se je skoro, da bo nad Brenkeljčka hitro prišla zaslužena kazen. Ko namreč koraka po poti, vidi in zasliši kake tri pevajoče fante, ki so jo zavili naravnost proti njemu, prišedši mimo strmega grička, tako, da jih ni mogel prej opaziti. Kaj storiti? »Ti so pač dobre volje«, misli si Brenkeljček, »ker imajo čas, da lazijo po noči okrog, toda kaj, če se spravijo nadme?« Tu mu šine nekaj v glavo. »Nič, če sem bil enkrat Garibaldi, bodem še drugič.« Fantje so bili v mesečini opazili belo

prikazen, ki se jim je zdela toliko čudna, da so utihnili in obstali. A čudenje njihovo je vedno večje, ko postaja ona prikazen viša in viša in se počasi giblje proti njim. Kaj je, niso mogli ločiti. Vsa bela, le včasih se je nekaj črnega pokazalo. Brenkeljček je namreč zastavo — platno na palici — povzdigoval višje in višje. Tako se je videlo, da čudna postava kar iz tal raste. Ko je bila palica popolnoma vzdignena, bila je res postava visoka in v mesečini se je videla strahovita. »Pogum velja«, misli si Brenkeljček in koraka dalje. A kmalu se premisli: »Kaj, če me ubijejo? Nič, raje tu stojim.« In mirno obstoji. Fantje, ki so opazovali gibanje, a sedaj videli, da stoji, imeli so razne misli, bolj ali manj strahotne. A vsem se je zdelo, da sedaj kliče »strah« junake na boj. »Milijon tristo, straha nič«, zakliče nam znani glas »starašinov«, »fantje, naprej!« A iz daljave, od strahú sem se zasliši: »Garibaldi bu-bu-bu!« To je Brenkeljkovo osodo odločilo. Najzadnji izmed treh fantov zakliče: »Garibaldi je tukaj!« In kar obrnil se je in starašina tudi. Garibaldi jim je bil preveč strahú zavidal. Kmalu ni bilo zopet nobenega videti.

Kdo pa so bili ti pogumneži? Bili so trije: starašina in dva tovariša. Prvi je namreč nameraval nocoj najprej v Strmici Garibaldijevo srečo poskušati in ljudem nekoliko neškodljivega strahú napraviti. A izpodletel je starašini ta naklep zaradi strahú tovariševega, in pravi Garibaldi je bil rešen iz zadrege.

A ni se zdelo Brenkeljčku varno še v tretjič svojo srečo poskušati in dalje iti po isti poti, zato zavleče svoje trudne ude gori v les za grmovje, da se nekoliko prespi.

Pa pojdimo zopet k Strmičanovim.

Po dolgi, prečuti noči, ki se zdi zlasti krojaču in čevljarju večnost, napoči na nebu jutranja zarja in naredi se dan.

Iz nižine se čuje ukanje: nekdo se bliža Strmici.

Krojač tudi zauka večkrat na drevesu.

Prihajajoči je moral slišati njegov glas, kajti ukanje se sliši vedno bliže.

»To je starašina«, méni gospodar in ni se motil.

»Strmičan! kje pa si? kam si prenesel svoje gnezdo?«

»Tukaj!« oglasil se krojač mesto njega. »Le sem, Matevž, sem gori! Reši nas!«

»Kaj vas je pa tu gori prineslo?«

Predno je mogel kdo kaj odgovoriti, povedala je že vse Strmičanka. Starašina bi se bil sicer rad smejal, a dobro mu je bilo v spominu, da se je tudi on sam bal Garibaldija, dokler je bila tema. Povedal je tudi, kaj je videl, a ne, kako je bežal. To je bilo za Strmičanko kot za nalašč, kajti trdila je, da je ona rešila hišo in vse može. Bilo jej je pri srcu, kakor vojskovodji po dobljeni zmagi. Tudi Matevž starašina jej je moral pritrčiti, da je tako. »Kar je res, je pa res!« In to je bilo kaj dobro za vse, ki so se bili v »trnjevi grad« naselili, ker Matevž bi se bil sicer hudo norčeval, gledajoč enega in drugega v njegovem čudnem stanju.

A ne more si kaj, da ne bi rekel: »Lejte, lejte no petelina krojača, ki poje na drevesu!« In zasmejal se je sladko in tudi drugi ž njim, še celo Potegnélov, ki je bil zarit v grmovje.

Sedaj se je začelo oproščevanje. Prvi je bil na vrsti krojač, kateremu je izkušal starašina podati roko. Krojač se izpusti raz drevo, a z nogami se zaplete v trnje, toliko še, da ga ujame starašina in položi tako na tla, da se oprè krojač z rokami, a noge so bile še kvišku v grmovju, dokler jih ni po neznatnih praskah za seboj potegnil njihov gospodar.

Pri Potegnélu si pa ni mogel starašina drugače pomagati, kakor da je začel udrihati z betico po grmovju, češ, da bode tako oprostil ga iz stiske. A čevljar se je bal pri vsakem mahljeju, da ga zadene. Zato je vselej, kadar je palica padla na trnje, zastokal ubogi Potegnélov. A nazadnje je bil vendar rešen in h krati sta imela tudi »on in ona« z Ozbaltkom vred prost izhod.

Sedaj je bilo mogoče vrniti se na dom, po katerem je gospodaril nocoj strahoviti sovražnik. »Hvala Bogu, hiša je cela, nič ognja, nič razdejanja«, govori Strmičan, ugledavši pred seboj svojo hišo.

»Kdo pa jo je rešil, kdo?« huduje se žena, da se nje kar nič neče spomniti v zahvali njen mož.

Ko je vsa družba blizu hiše, pride jim naproti Tone ter pové, da je videl, ko je gnal živino domov, Brenkeljčka iti tam čez oni grič, nosečega pod pazduho bel »prekelj«, kakor bi nesel kos platna. »To mora čudno biti — s prekeljnom sedaj po letu, ko ne hodijo koledniki, in nad menoj je vpil: „Garibaldi!“«

Sedaj se je zasvetilo Strmičanu. Kaj, ko bi bil Garibaldi — Brenkeljček sam?

In starašina se tudi zamisli: »Oni strah — ali ni bil Brenkeljček? Pa tako velik ni Brenkeljček!«

Tu pogleda Buc kvišku pod streho: »No, kaj pa to? Zastave ni, še palice ni. Ali jo je Garibaldi vzel?«

»Kakšno zastavo?« vpraša starašina.

Buc mu vse razloži, kar je bilo treba.

Sedaj ne more več zadržati starašina glasnega smeha. Sklicuje se na svojo »starašinstvo«, da Garibaldi je res bil Brenkeljček, in da je prav on odnesel zastavo.

Gospodinja Strmičanka je kar z odprtimi usti poslušala tako čudne besede. Tu jej pride na misel kaša in slanina. Precej hoče dokazati, da je res Garibaldi sam bil tukaj in steče v hišo, moške gredó pa za njo.

V Strmičanovi hiši ni bilo najti nikakega posebnega nereda. Skleda s češpljevo kašo je bila do malega izpraznjena. Krojač, ki je po tleh pobiral in štel češpljeve peške, naštel jih je 133. — »Dve trojki, to ni dobro zanj«, méni Potegnélov.

Mladi naslednik v Strmici si med tem tudi ogleduje, ali je še tako v hiši, kakor včeraj, in tu opazi tam pod klopjo — mačka. Hitro se požene proti njemu, a ko ga prime, spozna, da je zvezan. Od usmiljenja glasno zajoka in obrne pozornost vseh na ubogo žrtev »Garibaldijeve« krutosti. Vsi Strmičanovi se spomnijo, kako je včeraj Brenkeljček ravnal z mačkom. To je še Strmičanki odprlo oči, in češpljeva kaša, slanina, platno — vse to je pogreblo varčno gospodinjo. Rekla pa ni nič, ampak tiho je šla v kuhinjo kuhat drugo kašo.

Matevž pa ni vedel sedaj nič družega reči, nego: »Kaj takega pa še ne vém, odkar sem starašina.«

Tujec, ki hodi dandanes skozi Strmico, nahaja ondi gostoljubne ljudi,

a skrbno naj se varuje, da ne imenuje imena Garibaldijevega. Celó starašina sam menda od tistega časa nič več ne sliši rad tega imena.

(O p a z k a. Na str. 14/b čitaj m. Miheu: *sinku.*)

Prestol.

Med snegom vrh skalovja
Postavljen je prestol;
Tam večni mraz veluje,
Otrplo zroč nizzdol.

Na vse strani oklepa
Kraljestvo snéžen pas,
Življenje čez ne sega,
Zatrť je sleharn glas.

Ob stolu velikani
Stojé, vkovani v srén,
Kot bi sanjali s kraljem
Neznan, stoleten sèn . . .

In ko tako brez glasa
Obkrožajo prestol,
Smrt sama s tiho grozo
Od njih beží nizzdol . . .

A. Funtek.

Goram.

Ločil sem od vas se, góre,
Ki ste meni bile raj;
Šel od vas med svet šumeči,
Mnogoteri videl kraj.

Pač drugače je po svetu,
Kot sanjalo je srcé —
Góre moje, sinje góre,
K vam sedaj hité željé!

Gorski svet me k sebi vabi,
A nazaj ne smem v ta svet:
Vém, da bi srcé umrlo,
Ko z gorâ bi moral spet! —

S. Trpin.

Vzdih.

Želja za željo se v srcu budi,
Nada za nado mi naglo beži,
Vendar pa vsipljejo vedno v srcé
Nove se nade in nove željé.

Pač neizmerna je vrsta želja,
In brez števila so nade srcá:
Sreča je ena na svetu samó,
Moje srcé li doseglo jo bo?

† J. Kobal.

